DOI : https://doi.org/10.5281/zenodo.18185487 ମୂଳ ପ୍ରବନ୍ଧ

ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ : ଶିକ୍ଷା ଓ ନୂତନ ଶିକ୍ଷାନୀତି

ସୁମନ୍ତ ନାଏକ

ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ସାର :

ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରଥମ ପ୍ରହର ଭାରତୀୟ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କାଳଖଣ୍ଡ । ବିଶ୍ୱ ବଜାରରେ ଅର୍ଥନୈତିକ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥାନ ନେଇଥିବା ଭାରତ ଅନୁଭବ କରିଛି, ବିଶ୍ୱ ଯେଉଁ ବଜାରବାଦର ମାୟାଜାଲରେ ଭାରତୀୟଙ୍କୁ କେବଳ ଉପଭୋକ୍ତା କରିଛି ଏଥିରୁ ମୁକ୍ତି ପ୍ରୟାସ ଓ ନିଜ ସମ୍ବଳର ସ୍ଥାୟୀ ବିକାଶ ପାଇଁ ଶିକ୍ଷା ହିଁ ପରମ ଆୟୁଧ ଏହି ଚେତନରେ ଭାରତୀୟ ଶିକ୍ଷା ପଦ୍ଧତିର ପରିବର୍ତ୍ତନରେ ନୂତନ ଶିକ୍ଷାନୀତିର ପ୍ରୟୋଗ କରିଛି । ଏହି ଶିକ୍ଷାନୀତି ୨୦୨୦ ନୂତନ ଶିକ୍ଷାନୀତି ଭାବରେ ପରିଚିତ । ସତ କଥା ହେଉଛି ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରୟୋଗ ଏକ ଦୀର୍ଘମିଆଦି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ । ନୀତି ସୁଫଳ ମିଳିବାକୁ ହୁଏତ ଆଉ ଦୁଇ ଦଶନ୍ଧି ବା ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ସମୟ ଲାଗିପାରେ । ତେଣୁ ଏହାର ସଫଳତା ବା ବିଫଳତା ବା ଏହାର ସମାଲୋଚନା କରିବା ବର୍ତ୍ତମାନର ସମୟ ନୁହେଁ ।

ବିଶ୍ୱାୟନର ପ୍ରଭାବକୁ ଧରି ଭାରତ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପଚିଶ ବର୍ଷ ଅତିକ୍ରମ କରିଗଲାଣି । ଏହି ସମୟରେ ମଣିଷ ବିଜ୍ଞାନ ଓ ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନର ପ୍ରଭାବ ଆଉ ଦେଶୀ ବିଦେଶୀ ସଂସ୍କୃତିର ଅପମିଶ୍ରଣକୁ ଧରି ସନ୍ଦିହାନର ଜୀବନ ଜିଉଁଛି । ବିଦେଶୀ ପୁଞ୍ଜିର ଅର୍ଥନୈତିକ ଅନ୍ତରାଳରେ ଚାଲି ଆସିଥିବା ବିଦେଶୀ ସଂସ୍କୃତିର ପ୍ରାବଲ୍ୟରେ ଲୋକମାନେ ଦ୍ୱିଧାରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ । ଭାରତୀୟମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନ ସତେ ଯେମିତି ଅକ୍ଷମ ହୋଇ ପଡିଛନ୍ତି ଭଲମନ୍ଦର ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା ପାଇଁ । ବସ୍ତୁବାଦର ମୋହମାୟାରେ ଭ୍ରମିତ ମଣିଷର ସମ୍ମୁଖରେ ଏବେ ଅନେକ ଆହ୍ୱାନ । ସେ ଭାବି ପାରୁନାହିଁ ବର୍ତ୍ତମାନ କ'ଣ କରିବା ଉଚିତ ଆଉ କଣ କରିବା ଅନୁଚିତ । ଚାକଚକ୍ୟର ଇନ୍ଦ୍ରିଜାଲରେ ଭ୍ରମିତ ମଣିଷ କର୍ମ ଅକର୍ମକୁ ଚିହ୍ନିବାକୁ ଅସମର୍ଥ ହୋଇଯାଇଛି । ମଣିଷ ଏବେ ଏହି ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱାତ୍ମକ ଚେତନାରେ ବିବ୍ରତ ଆଉ ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ । ଏହି ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱର ମୁକ୍ତିର ପ୍ରୟାସରେ ମଣିଷ ବିଷର୍ଣ୍ଣ । ଏହି ବିଷର୍ଣ୍ଣତାରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇଁ ବୁଦ୍ଧିଜୀବି ତଥା ଜ୍ଞାନୀ ମଣିଷ ମାନଙ୍କର ମତ ଯେ ସୁଶିକ୍ଷା ହିଁ ଏହାର ସମାଧାନ । ତେଣୁ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱାତ୍ମକ ଚେତନାରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇଁ ଶିକ୍ଷାକୁ ଗ୍ରହଣ ଓ ପରିଚଳନା ଏକାନ୍ତ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇପଡିଛି । ବର୍ତ୍ତମାନର ମଣିଷମାନଙ୍କର ମାନସିକ ସ୍ଥିତି ଓ ଶିକ୍ଷା ସଂସ୍କାରରେ ତାହାର ସମାଧାନ କରାଇବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ମୋ ପ୍ରବନ୍ଧର ମୌଳିକ ଆବେଦନ ।

ପ୍ରମୁଖ ଶବ୍ଦାବଳୀ : ଶିକ୍ଷା ସଂସ୍କାର, ବିଦେଶୀ ପୁଞ୍ଜି, ଚାକଚକ୍ୟ, ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନ, ହ୍ୱାଇଟ୍ କଲର ଟେରର, ଅର୍ବାନ ନକ୍ସଲ, କ୍ୟୁୟର, ଫେକ୍ ମ୍ୟାରେଜ୍ ।

ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧକୁ ଅନ୍‌ଲାଇନରେ ପଢିବାପାଇଁ ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତୁ

Quick Response Code:

Available online at : https://pracheenews.com/

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.18185487

Article No - BPP00362

ଯୋଗାଯୋଗ :
ଡକ୍ଟର ସୁମନ୍ତ ନାଏକ, ସହକାରୀ ପ୍ରାଧ୍ୟାପକ, ଓଡ଼ିଆ ବିଭାଗ, ଧରଣୀଧର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ,କେନ୍ଦୁଝର
E-mail.ID : naik.sumantra@gmail.com
ORCID ID : https://orcid.org/0009-0007-1953-3738

This is an open access journal, and articles are distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial Share Alike 4.0 License, which allows others to remix, tweak, and build upon the work non commercially, as long as appropriate credit is given and the new creations are licensed under the identical terms.

For reprints contact: *pracheepatrika@rediffmail.com*

ପ୍ରାପ୍ତି	ସମୀକ୍ଷିତ	ଗୃହୀତ	ପ୍ରକାଶିତ
୧୪.୦୯.୨୦୨୫	୧୩.୧୦.୨୦୨୫	୨୬.୧୧.୨୦୨୫	୧.୧୨.୨୦୨୫

ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧକୁ କିପରି ଉଦ୍ଧୃତ କରିବେ : ନାଏକ, ସୁମନ୍ତ; ୨୦୨୫। ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ : ଶିକ୍ଷା ଓ ନୂତନ ଶିକ୍ଷାନୀତି। ବାସ୍ତବତାର ପରିପ୍ରକାଶ ପ୍ରାଚୀ। ଭାଗ :୧୧, ସଂଖ୍ୟା : ୯; ପୃଷ୍ଠା :୯-୧୩।

ପ୍ରସଙ୍ଗ :

ଶିକ୍ଷାକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବାର ମୂଳକାରଣଟି ହେଉଛି ଜଣେ ଶିକ୍ଷିତ ଓ ବିଚାରବନ୍ତ ମଣିଷ ହିଁ ସହଜରେ ସଠିକ୍ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେଇପାରେ । ତେଣୁ ଆମର ସାଂପ୍ରତିକ ଯାହା ସମସ୍ୟାକୁ ଶିକ୍ଷାଦ୍ୱାରା ସମାଧାନ ହୋଇପାରିବ ଏହା ବିଶ୍ୱାସଯୋଗ୍ୟ । ସାଂପ୍ରତିକ ସମୟର ସତକଥା ହେଉଛି ଆମେ ଭୁଲ ଓ ଠିକ୍‌ର ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରି ନପାରିଲେ କରିବା କ'ଣ ? ଆଉ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କଥା ହେଉଛି କର୍ମ ଓ ଅକର୍ମ ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରମର ମୂଲ୍ୟବୋଧକୁ ବୁଝିବା ବର୍ତ୍ତମାନ ଏକାନ୍ତ ପ୍ରୟୋଜନ । କର୍ମ କହିଲେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ବୁଝନ୍ତି ଶ୍ରମକୁ । ମାତ୍ର ବାସ୍ତବିକ ଏହା ହେଉଛି ଏକ ଭ୍ରାନ୍ତ ଅବବୋଧ । ଏହି କଥାର ସ୍ୱଷ୍ଟତା ଏଇଆ ଯେ ଶ୍ରମ ହେଉଛି ଶାରୀରିକ ଓ ମାନସିକ ପରିଚାଳନା । ମାତ୍ର କର୍ମ ହେଉଛି ଶ୍ରମର ସଠିକ୍ ପ୍ରୟୋଗ ଯାହାଦ୍ୱାରା ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ବିକାଶ ସହିତ ମାନବିକତାର ପରିବୃଦ୍ଧି ଘଟେ । ଅନ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖିଲେ ଅକର୍ମ ଏହାର ବିରୋଧି । ଅକର୍ମ ଶ୍ରମର ପ୍ରୟୋଗ ଯାହା ସମାଜ ଜୀବନର ବିରୋଧୀ ଓ ସାମାଜିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପରିପନ୍ଥି ।

ଉପରେ ଯାହା ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କରାଗଲା ବା ବ୍ୟଖ୍ୟା କରାଗଲା ସେହି ଶବ୍ଦଗୁଡିକ ଯଥା - କର୍ମ ଓ ଅକର୍ମ, ଭୁଲ ଓ ଠିକ୍, ତଥା ଶ୍ରମ ଓ ଦକ୍ଷତା ଆଦିକୁ ବୁଝିବା ପାଇଁ ଆମକୁ ଶିକ୍ଷା ହିଁ ପଥ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରେ । ଆଉ ଆମ ଭାରତ ବର୍ଷର ଶିକ୍ଷାର ସଂଜ୍ଞା ଖୁବ୍ ବ୍ୟାପକ । ଏହି ବ୍ୟାପକତାର କ୍ଷୁଦ୍ର ଅବବୋଧ ହେଉଛି ବା ସାଧାରଣ ଅର୍ଥ ହେଉଛି ମଣିଷର ସାମଗ୍ରୀକ ବିକାଶ ହେଉଛି ଶିକ୍ଷା । ବୌଦ୍ଧିକ ବିକାଶ ବା ଜ୍ଞାନର ବିକାଶ, ଶାରୀରିକ ବିକାଶ, ଧର୍ମନୈତିକ ବିକାଶ ତଥା ସବୁପରେ ବିଷୟ ବିକାଶ ବା ବଂଚିବା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଦ୍ରବ୍ୟର ବିକାଶ ର ମିଶ୍ରିତ ବିକାଶ ହେଉଛି ଶିକ୍ଷାର ସାର୍ଥକ ରୂପ । ମଣିଷ ଶିକ୍ଷିତ ହେଲେ ଏସବୁର ସାର୍ଥକ ପ୍ରୟୋଗ କରି ସାମାଜିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ନିଜର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଓ ଗୁରୁତ୍ୱକୁ ପ୍ରତିପାଦିତ କରାଇଥାଏ ଓ ଏକ ସୁନ୍ଦର ସାମାଜିକ ପରମ୍ପରା ଗଠନରେ ସହାୟ ହୋଇଥାଏ । ତେଣୁ ଭାରତୀୟମାନେ ବୈଦିକ କାଳରୁ ଜ୍ଞାନ, ଧର୍ମ, ଶରୀରର ବିକାଶକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇ ଗୁରୁକୂଳ ଶିକ୍ଷାଶ୍ରମ ଗଠନ କରି ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରାକୁ ସୁରକ୍ଷା ଦେଇଥିଲେ ଓ ପରିବୃଦ୍ଧିରେ ସହାୟକ ହେଉଥିଲେ ।

ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣର ପ୍ରମୁଖ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛଇ ବୌଦ୍ଧିକ ପରିବୃଦ୍ଧି ବା ଜ୍ଞାନର ବିକାଶ । କାରଣ ଜ୍ଞାନର ସୁପରିଚାଳନା କରି ମଣିଷ ବିଷୟ ବା ଦ୍ରବ୍ୟ ତଥା ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଜୀବନ ଜୀବିକାର ସରଞ୍ଜାମ ପାଇଥାଏ । ଜ୍ଞାନକୁ ଯିଏ ଯେପରି ଭାବରେ ପ୍ରୟୋଗ କରିଥାଏ ତାକୁ ଫଳ ସେମିତି ମିଳେ । ଜ୍ଞାନ ଓ ବିଷୟକୁ ଧରି ସମାଜ ଜୀବନରେ ସାର୍ଥକ ମଣିଷ ବା ଉନ୍ନତ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ପରିଚୟ ପାଇଁ ଧର୍ମନ୍ନୋତି ଏକାନ୍ତ ପ୍ରୟୋଜନ । ଧର୍ମ ପଥରେ ରହି ଜ୍ଞାନ ପରିଚାଳନା ଦ୍ୱାରା ମଣିଷ ସତ୍ ଉପାୟରେ ବିଷୟ ପ୍ରାପ୍ତି ହୁଏ ଓ ତାର ବିଷୟ ପରିଚାଳନା ମାର୍ଜିତ ହୋଇଥାଏ । ଧର୍ମ ମଣିଷକୁ ନୀତି ଆଦର୍ଶ ତଥା ତ୍ୟାଗ ତପସ୍ୟା ବାଟରେ ନେଇଚାଲେ । ବାସ୍ତବରେ ଏହି ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଅବଧାରଣା ଯାହାକୁ କୁହାଯାଇପାରେ "ଥିଲେ ଥାଉ ପଛେ ଗୁଣ ହଜାର ଚରିତ୍ର ନଥିଲେ ସବୁ ଅସାର" ପ୍ରକୃତ ଶିକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ସମ୍ଭବ । ଯାହା ଭାରତୀୟ ଚେତନାର ପରମାଦର୍ଶ ବୋଲି ବିଚାର କରାଯାଇପାରେ ।

ଭାରତୀୟ ପରମାଦର୍ଶକୁ ଆମେ ଅତୀତରେ ଦେଖିଛୁ ଗୁରୁକୂଳରେ, ଦେଖିଛୁ ନାଳନ୍ଦା ତଥା ତକ୍ଷଶିଳା ପରି ବିଶ୍ୱ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ । ଏହି ଆଦର୍ଶର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ସ୍ପର୍ଶକୁ ଅନୁଭବ କରିଛୁ ପୁଷ୍ପଗିରିରେ । ଏମିତି ଅନେକ ଶିକ୍ଷା କେନ୍ଦ୍ର ଆମ ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାର ମୂଳ ଆଦର୍ଶକୁ ପ୍ରଦର୍ଶିତ କରାଇ ଭାରତୀୟ ମହାଚେତନାକୁ ବିଶ୍ୱବିଦିତ କରିଥିଲା । ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ ଓ ଶିକ୍ଷା ପରିଚାଳନାରେ ନାଳନ୍ଦା ବିଶ୍ୱ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଖାତି ଏଯାଏ ଅକ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ । ଏହା ସଙ୍ଗରେ ଦଶହଜାର ପିଲାଙ୍କର ପାଠପଢା ବାସ୍ତବିକ ଏକ ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଚିନ୍ତା କଲାବେଳେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଚକିତ ଲାଗେ ।

ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଏକ ସମୃଦ୍ଧ ଅତୀତ ଭାରତରେ ଥିଲା । ବିଶ୍ୱକୁ ଗବାକ୍ଷ ପରି ପୃଥିବୀର ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଭାରତର ଅପୂର୍ବ ଦାନ ପାଟୀଗଣିତକୁ କିଏ ବା ଅସ୍ୱିକାର କରିବ । ୧ ଠାରୁ ୯ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସଂଖ୍ୟାର ଦାନ ସହିତ ମିଶାଣ, ଫେଡାଣ, ଗୁଣନ, ହରଣର ପ୍ରୟୋଗ ଭାରତ ବିଶ୍ୱକୁ ଶିଖେଇଥିଲା । ପଂଚଦଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଆର୍ଯ୍ୟଭଟ୍ଟଙ୍କ ପୃଥିବୀକୁ '୦' (ଶୂନ୍)ର ଦାନ ଆଜି ବୈଷୟିକ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ପରିଚାଳନା କରୁଛି । ତେଣୁ ଭାରତ ବର୍ଷର ଏହି ଜ୍ଞାନ ପରମ୍ପରାକୁ ପୁନଃ ଆଲୋଚନା କରି ତାକୁ ପୁନଃ ପ୍ରୟୋଗର ଆବଶ୍ୟକତା ଏବେ ଉପନୀତ ।

ଭାରତ ପାଇଁ ନୂତନ ଶିକ୍ଷାନୀତି-୨୦୨୦ର ପ୍ରୟୋଗ ବାସ୍ତବିକ ସରକାରଙ୍କର ଏକ ଯୁଗାନ୍ତକାରୀ ପଦକ୍ଷେପ । ଏହି ଶିକ୍ଷାନୀତିର ଯୋଜନାକୁ ଅନୁଶୀଳନ କଲେ ପରିଦୃଶ୍ୟ ହୁଏ ଏହା ଆମ ଭାରତୀୟ ଜ୍ଞାନ ପରମ୍ପରାକୁ ଉଜ୍ଜିବୀତ କରି ମହାଭାରତୀୟ ଆଦର୍ଶ ପ୍ରତିଭାତ କରାଇବ । ଆମେ ଗୁରୁକୂଳ ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଯେଉଁ ସାମଗ୍ରୀକ ଶିକ୍ଷାର ପଦ୍ଧତିକୁ ଦେଖିଥିଲୁ ନୂତନ ଶିକ୍ଷାନୀତି-୨୦୨୦ ହେଉଛି ତାର ଆଧୁନିକ ରୂପ ।

ନୂତନ ଶିକ୍ଷାନୀତି ଯେଉଁ ବିଶେଷ ଦିଗଗୁଡିକୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇଛି ସେଗୁଡିକ ହେଉଛି -

୦୧ - ଭାରତ ବର୍ଷର ଜ୍ଞାନ ଭଣ୍ଡାରର ପୁନଃ ଉତ୍‌ଥାନ ।

୦୨ - ମାତୃଭାଷାକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ । କାରଣ ନିଜ କଥାକୁହା ଭାଷାରେ ଜ୍ଞାନ ଆହରୋଣ ସହଜ ।

୦୩ - ବିଶ୍ୱକୁ ଆମ ବାର୍ତ୍ତା ପ୍ରଦାନର ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟ ଆସିଛି ।

୦୪ - ଶିକ୍ଷାକୁ ପ୍ରମାଣପତ୍ର ଆଧାରିତ ନ କରାଯାଇ କୁଶଳୀ ମଣିଷ ତିଆରିର ଲକ୍ଷ ।

୦୫ - ଉଭୟ ଦିବ୍ୟ ଓ ଅଦିବ୍ୟ ଭାଷାକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ

୦୬ - ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀର ସାମର୍ଥ୍ୟ ଅନୁଯାଇ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ

୦୭ - ବହୁବିଧ ଶିକ୍ଷା (ମଲିଟିପୁଲ ଏଜୁକେଶନ) ଗ୍ରହଣର ବ୍ୟବସ୍ଥା

୦୮ - ଐତିହ୍ୟ, ସଂସ୍କୃତି ତଥା ପରମ୍ପରା ଓ ଅସ୍ମିତାକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ

୦୯ - ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଭିତିକ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ, ଯାହା ଛାତ୍ରର ଚାରିତ୍ରିକ ବିକାଶ ସହାୟକ

୧୦ - ବହୁଭାଷିକ ଶିକ୍ଷାର ସୁଯୋଗ

୧୧ - କୁଶଳୀଭାବ (ସ୍କିଲ୍ ଡେଭେଲ୍‌ମେଂଟ୍)ର ବିକାଶ

୧୨ - ପୁରାଣ ସାହିତ୍ୟ ଓ ଚରିତ୍ରର ସ୍ୱଭାବ ମଣିଷର ଜୀବନ ଧାରାକୁ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନର ସୁଯୋଗ ।

୧୩ - ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷାକୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଧ୍ୟାନ ।

ବାସ୍ତବିକ ଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହି ନୂତନ ପ୍ରୟୋଗର ସୁଫଳ ଭାରତବର୍ଷ ଆଗାମୀ ଦିନରେ ନିଶ୍ଚିତ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବ ଏହି ନିଃସନ୍ଦେହ । ତେଣୁ ଏହି ଶିକ୍ଷା ପଦ୍ଧତିକୁ ଭାରତୀୟ ଜନଗଣ ଆନ୍ତରିକତାର ସହିତ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଓ ଅନୁପାଳନ କରିବା ହେଉଛି ପରମ ଦାୟିତ୍ୱ ।

ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଆଲୋଚନା :

ବିଶ୍ୱ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ନବେ ଦଶକ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସମୟ ଥିଲା । GATT ରାଜିନାମା ଓ ତତ୍‌ପରେ ସୃଷ୍ଟି WTO ର ଅର୍ଥନୈତିକ ପ୍ରଭାବରେ ଯେଉଁ ତିନି ଅବଧାରଣା, ଉଦାରୀକରଣ, ଘୋରଇକରଣ ଓ ବିଶ୍ୱାୟନ ସାମାଜିକ ଜୀବନ ପ୍ରବାହକୁ ଆସିଲା ତାର କାରଣବଶତଃ ବିଦେଶୀ ପୁଞ୍ଜିର ଆଗମନ ଓ ସେହି ପୁଞ୍ଜି ବିନିଯୋଗ ପାଇଁ ସାମାଜିକ ଜୀବନର ଉଦାର ଭାବରେ ବିଭୋର ମଣିଷ ବିଶ୍ୱ ଜୀବନରେ ନିଜକୁ ପାଇବାର ଖୁସି ଆମ ସଂସ୍କୃତି, ପରମ୍ପରା ତଥା ଜୀବନଧାରା ଉପରେ ଗଭୀର ପ୍ରଭାବ ପକାଇଲା । ଏଥି ସହିତ ଶିକ୍ଷା ଉପରେ ଏହାର ପ୍ରଭାବ ଜ୍ଞାନ ଆରହଣ ନାମରେ ଅଜ୍ଞାନ ହେବା ସହିତ ନୀତି ନୈତିକତାର ପତନ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଏସବୁର ମୂଳ କାରଣ ଥିଲା ବିଦେଶୀ ପୁଞ୍ଜି (FDI) ର ରଙ୍ଗିନ୍ ଛିଟ୍‌କା । ବିଦେଶୀ ପୁଞ୍ଜି ଅନ୍ତରାଳରେ ବିଦେଶୀ ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରାର ପ୍ରବେଶ ଭାରତୀୟ ଜୀବନଧାରାରେ ଗଭୀର ପ୍ରଭାବ ପକାଇ ନୂତନ ସାମାଜିକ ପ୍ରଭାହମାନ ସମାଜରେ ପରିଦୃଶ୍ୟ ହେଲା । ସାଂପ୍ରତିକ କାଳଖଣ୍ଡରେ ଯେଉଁ ନୂତନ ତାତ୍ୱିକ ପ୍ରବାହଗୁଡିକ ସମାଜ ଜୀବନରେ ଦେଖାଦେଇଛି ସେଗୁଡିକ ମୁଖ୍ୟତଃ ହେଉଛି - କଲ୍‌ଚୁରାଲ୍ ଗ୍ଲାମର, ଏଜୁକେଶନାଲ୍ ଗ୍ଲାମର, ଟେକ୍ନୋଲଜିର ଗ୍ଲାମର, ଭୋଟରବାଦ, ଅନ୍‌ଲାଇନ୍ ଟ୍ରେଡିଂ, LGBTQ (ଲେସ୍‌ବିୟାନ୍, ଗେ, ବାୟସେକ୍ସ, ଟ୍ରାନ୍‌ସ୍‌ଜେଣ୍ଡର ଓ କ୍ୟୁଅର), ସାଲୋଗାମା (ଆତ୍ମ୍‌ବିବାହ), ଫେକ୍ ମ୍ୟାରେଜ୍ (ମିଥ୍ୟା ବିବାହ), ୱାଇଫ୍ ସ୍ୱାପିଙ୍ଗ୍, ଅର୍ବାନ୍ ନକ୍ସଲ, ତଥା ହ୍ୱାଇଟ୍ କଲାର ଟେରର୍ (ଭଦ୍ରମୁଖା ପିନ୍ଧା ଆତଙ୍କବାଦୀ)

ବିଦେଶୀ ପୁଞ୍ଜି ଅନ୍ତରାଳରେ ପଶି ଆସିଥିବା ବିଦେଶୀ ସଂସ୍କୃତି ଓ ଚେତନାର ପ୍ରଭାବରେ ଆମ ଅର୍ଥନୈତିକ ଜୀବନର ମୃତ୍ୟୁ ଘଟିଲା । ଆମ ଆଦର୍ଶ ଜୀବନଧାରା ବ୍ୟାହତ ହେଲା ଆଉ ବଦଳିଗଲା । ସବୁଠାରୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କଥାଟି ହେଉଛି ନବେ ଦଶକ ପରେ ଜନ୍ମିତ ଶିଶୁ ଯିଏ ଆଜି ସାମାଜିକ ମଙ୍ଗ ଧରିବା ଆରମ୍ଭ କରିଛି ସେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବୁଝିଲା ବେଳକୁ ବିଦେଶୀ ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରାରେ ସମାଜ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇସାରିଥିଲା । ସେହି ନବେ ଦଶକର ଶିଶୁ ଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହିଁ ବ୍ୟବସ୍ଥିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବୋଲି ଭାବିଲା । ସେହି ଚେତନାକୁ ସାଥି କରି ସେ ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ ଆରମ୍ଭ କଲା । ଫଳତଃ ଆମ ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତି ଓ

ପରମ୍ପରାର ଅମୃତମୟ ଅନୁଭବରୁ ସେ ବଂଚିତ ହେଲା । ଟେକ୍‌ନୋଲୋଜିର ଚାକଚକ୍ୟରେ ସେ ଜ୍ଞାନର ସନ୍ଧାନ କରିବାକୁ ଯାଇ ସାଧାରଣ ଜ୍ଞାନ ଠାରୁ ଦୂରେଇ ଗଲା । ଆମ ପାରିବାରିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସମ୍ବନ୍ଧକୁ ସେ ବୁଝି ପାରିଲା ନାହିଁ । ଗୁରୁଜନ, ଲଘୁଜନ, ବୟୋଜ୍ୟୋଷ୍ଠ ତଥା ଗୁରୁ ଆଦିର ଅନୁପମ ଭାବାତ୍ମକ ସମ୍ବନ୍ଧକୁ ସେ ବୁଝି ପାରିଲା ନାହିଁ । ସେ ବୁଝିଲା ଶିକ୍ଷା କହିଲେ ସାଂପ୍ରତିକ ସମୟରେ ବୁଝାଯାଉଛି ଶିକ୍ଷାର ଗ୍ଲାମରକୁ । ବଡ଼ବଡ଼ କୋଠା, ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀର ଗାଡିରେ ଯିବା ଆସିବା, ସୁନ୍ଦର ୟୁନିଫର୍ମ ପିନ୍ଧିବା ଆଉ ମୁହଁରେ କେତୋଟି ଅଶୁଦ୍ଧ ଇଂରାଜୀ ଶବ୍ଦର ଉଚ୍ଚାରଣର ଗ୍ଲାମର ଭିତରେ ନୈତିକ ଶିକ୍ଷା ଆସିବ କୁଆଡୁ । ଏବେ ନୈତିକ ଶିକ୍ଷାର ମୃତ୍ୟୁ ଘଟିଛି । ଏବର ଶିଶୁକୁ କେମିତି ବୁଝେଇ ହେବ ଯେ ଗୁରୁଜନଙ୍କୁ ଭକ୍ତି ଆଉ ବିନମ୍ରତାର କଥା । ଏବେ ଶିକ୍ଷାର ମଙ୍ଗ ବି ଧରିଛି ନବେ ଦଶକ ପରେ ଜନ୍ମିତ ଶିଶୁ । ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ କିଏ କାହାକୁ କେମିତି ବୁଝେଇ ନୈତିକତାର କଥା କହିବ ତାହା ହିଁ ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ ?

ସାଂପ୍ରତିକ କାଳଖଣ୍ଡରେ ଭାରତବର୍ଷ ପାଇଁ ଦୁଇଟି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଚେତାବନୀ ହେଉଛି ହ୍ୱାଇଟ୍ କଲାର ଟେରର୍ ଆଉ ଅର୍ବାଚୀନ ନକ୍ସଲ । ଗତ ୧୦.୧୧.୨୦୨୫ ମସିହାରେ ଏହି ଭଦ୍ରମୁଖା ପିନ୍ଧା ଆତଙ୍କିମାନଙ୍କର ଭୟଙ୍କର ରୂପ ଦେଖିଲା ଭାରତବର୍ଷ । ପେଶାରେ ଡାକ୍ତର ଥିବା ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷିତ ଯୁବକମାନେ ଭାରତରେ ବମ୍ ବ୍ଲାଷ୍ଟ୍ କରି ଶାସନତନ୍ତ୍ରକୁ ଦୋହଲାଇବାର ଯୋଜନା କରିଥିଲେ । ସୌଭାଗ୍ୟବଶତଃ ଉପାୟ ନପାଇ ଡାକ୍ତର ଡାମର ଦିଲ୍ଲୀର ଲାଲ୍-କିଲ୍ଲା ସମ୍ମୁଖରେ ନିଜକୁ ବ୍ଲାଷ୍ଟ୍ କଲା । ଏଥିରେ ପନ୍ଦର ଜଣ ଲୋକଙ୍କ ଜୀବନ ଗଲାଣି । ଯଦି ସେମାନେ ଯେଉଁ ସିରିଜ୍ ବିସ୍ଫୋରଣର ଯୋଜନା କରିଥିଲେ ତାହା ସଫଳ ହୋଇଥିଲେ ଭାରତ ବର୍ଷ ଦୋହଲି ଯାଇଥାନ୍ତା ।

ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କଥାଟି ହେଉଛି ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷିତ ଆଉ ଉଚ୍ଚ ପଦସ୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ଯେଉଁମାନେ ଆତଙ୍କି ମାନସିକତା ରଖିଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ ପୋଲିସ୍ ସନ୍ଦେହ କରିବ କେମିତି ? ଯେଉଁମାନେ ଅପରାଧିକ ମାମଲାରେ ଦୋଷୀ ଥାଆନ୍ତି ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଅତୀତର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସମାଜ ବିରୋଧି ପୋଲିସ୍ ସାଧାରଣତଃ ସେହିମାନଙ୍କୁ ସନ୍ଦେହ କରିଥାଏ ମାତ୍ର ଭଦ୍ର ମଣିଷମାନେ ଏହାର ସୁଯୋଗରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଆତଙ୍କବାଦୀ ସାଜୁଛନ୍ତି । ଅଶିକ୍ଷିତ ଯୁବକ ତଥା ବେକାର ଯୁବକଙ୍କୁ ଆତଙ୍କବାଦୀମାନେ ବ୍ରେଣ୍ଡ୍ କରିବା ଓ ବୁଝେଇବା କଷ୍ଟ । ମାତ୍ର ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକଙ୍କୁ ଆଦର୍ଶର ଲଢେଇ ଜେହାଦ କହି ଶିଘ୍ର ମାନସିକତାର ପରିବର୍ତନ କରାଇ ପାରୁଛନ୍ତି । ତେଣୁ ବର୍ତମାନ ସମାଜରେ ଭଦ୍ରମୁଖା ପିନ୍ଧା ଆତଙ୍କବାଦୀମାନେ ତତ୍ପର ହେବା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି । ଆତଙ୍କବାଦର ମୂଳ କାରଣ ହେଉଛି ସେମାନଙ୍କୁ ଯେଉଁ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଉଛି ସେଥିରେ ନୈତିକ ଶିକ୍ଷା, ମାନବବାଦ ର ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଉନି । ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଶିକ୍ଷା ସେମାନଙ୍କୁ ଏଭଳି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରୁଛି । ସେହିପରି ଅର୍ବାଚୀନ ନକ୍ସଲ ମଧ୍ୟ ଭଦ୍ର ମଣିଷମାନଙ୍କର ରୁଗ୍‌ଣ ମାନସିକତାର ଉଗ୍ରରୂପ । ଏହି ଭଦ୍ରଲୋକମାନେ ସହରରେ ରହି ବିଭିନ୍ନ ଅନୁଷ୍ଠାନ ନାମରେ ଚାନ୍ଦା ସଂଗ୍ରହ କରି ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନର ଯୁବକମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହିତ କରି ସରକାରଙ୍କର ନୀତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯାଉଛନ୍ତି । ସରକାରଙ୍କର ବିକାଶକୁ ପ୍ରତିରୋଧ କରିବା ଏମାନଙ୍କର ପ୍ରଥମ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।

ସାଂପ୍ରତିକ ସମୟର ଦୁଇଟି ଘୃଣ୍ୟ ପ୍ରବାହ ହେଉଛି ୱାଇଫ୍ ସ୍ୱାପିଙ୍ଗ ଆଉ କ୍ୟୁଅର । ୱାଇଫ୍ ସ୍ୱାପିଙ୍ଗ ହେଉଛି ସ୍ତ୍ରୀ ବଦଳ ଓ କ୍ୟୁଅର ହେଉଛି ବିକୃତ ମାନସିକତା ଓ ଅପ୍ରାକୃତ ଯୌନ ସଂପର୍କର ଉତ୍ସାହୀ ଚେତନା । ଏବେ ବଡ଼ବଡ଼ ସହରରେ ପ୍ରତିପତି ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ତଥା ଉଚ୍ଚପଦସ୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ହୋଟେଲ୍‌ରେ ବିଭିନ୍ନ ପାର୍ଟି କରୁଛନ୍ତି । ଅଧରାତି ଯାଏ ପାର୍ଟି ସରିଲେ ସେମାନେ ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର କୁଟେରୀ କରୁଛନ୍ତି । ଯେଉଁ ସାଙ୍ଗ ଭାବରେ ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀର ଚିଟ୍ ଉଠିଲ୍ ସେ ସେହି ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଧରି ହୋଟେଲ୍‌ରେ ରାତ୍ରୀ ଯାପନ କରୁଛି । ଏଥିରେ ନା ସ୍ୱାମୀମାନଙ୍କର କିଛି ଯାଏ ଆସେ ନା ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର । ବରଂ ସେମାନେ ନୂଆ ନୂଆ ମଣିଷଙ୍କୁ ଯୌନ ସାଥି ଭାବରେ ପାଇ ଜୀବନକୁ ଉପଭୋଗ କରୁଛୁ ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି । ଆଉ ଏକ ପ୍ରକାର ମାନସିକ ଓ ଶାରୀରିକ ବିକୃତ ବ୍ୟକ୍ତି ହେଉଛି କ୍ୟୁଅର । ସେ ପୁରା ବିକୃତ ମାନସିକତାର ମଣିଷ ସାଥି ସହିତ ଯୌନ ସଂପର୍କ ବି ଅପ୍ରାକୃତ ଭାବରେ ରଖେ । ବାସ୍ତବିକ ସମାଜରେ ଯେଉଁ ନୈତିକ ଶିକ୍ଷାର ଅଭାବ ଘଟିଛି ତାର କାରଣବଶତଃ ଆମେ ଏପରି ଘୃଣ୍ୟ ମାନସିକତାର ଘଟଣାକୁ ଭେଟୁଛନ୍ତି ।

ଏବେ ବଡ଼ବଡ଼ ସହରରେ ହେଟେଲ୍ ଓ ମଣ୍ଡପମାନଙ୍କରେ ମିଥ୍ୟା ବିବାହ ଚାଲୁଛି । ଅନ୍‌ଲାଇନ୍‌ର କାର୍ଡ ପାଇଁ ଜୀବନକୁ ଉପଭୋଗ କରୁଥିବା ପ୍ରେମିକ ପ୍ରେମିକା ତଥା

ଯୁବ ପୀଢିମାନେ ସେଠିକୁ ଯାଉଛନ୍ତି । ସେଠାରେ ଭଲ ଖାଦ୍ୟ ଓ ପାନୀୟର ବ୍ୟବସ୍ଥା ସହିତ D.J. ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥାଏ । ଏମାନେ ସେଠାରେ ମଦ୍ୟପାନ କରି ନାଚଗୀତରେ ମସଗୁଲ ରହି ଖାଦ୍ୟଖାଇ ଫେରନ୍ତି । ମାତ୍ର ସେଠାରେ ସବୁମିଛ । ବରକନ୍ୟା ନଥାନ୍ତି ମାତ୍ର ବିବାହ ଡ୍ରେସ୍ ପିନ୍ଧି ସେଠାକୁ ସମସ୍ତେ ଯାଆନ୍ତି । ଏହା ଏବର ଯୁବ ସମାଜରେ ଏକ ଅଦ୍ଭୁତ ଟ୍ରେଣ୍ଡ୍ ।

ଉପସଂହାର :

ବିଶ୍ୱାୟନର ପ୍ରଭାବରେ ଘରୋଇକରଣର ଉଦାର ଭାବ ମଣିଷ ଜୀବନରେ ଯେଉଁ ଉତ୍ସାହ ଦେଇଛି ତାକୁ ବୁଝିଲାବେଳକୁ ମଣିଷର ଶୃଙ୍ଖଳିତ ଜୀବନଧାରା ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇ ସାରିଛି । ବିଦେଶୀ ପୁଞ୍ଜିର ଛିଟ୍କାରେ ଯେଉଁ ନୂଆ ଖୁସି , ନୂଆ ଭାବକୁ ନେଇ ଆଧୁନିକତା ନାମରେ ସେ ଯାହାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଛି ଏହା ତାର ଜୀବନର ପରିପନ୍ଥି ଏକଥା ସେ ବୁଝିବା ଦରକାର । ଏହାର ମୁଖ୍ୟକାରଣ ହେଉଛି ଶିକ୍ଷାର ଗ୍ଲାମର । ଏହି ଗ୍ଲାମର୍‌ରେ ମୋହିତ ଅଭିଭାବକମାନେ ଶିଶୁ ଠାରେ ଇଂରାଜୀ ଗୀତ ଶୁଣି ଉତ୍ସାହିତ । ଧୋବାୟା ଗୀତ ଏବେ ଭୁଆଶୁଣିର ଠାରୁ ହଜିଗଲାଣି ।

ନବେ ଦଶକ ପୂର୍ବକୁ ଯଦି ଦେଖିବା ତାହାଲେ ପାଠ ଆସୁନଥିବା ପିଲା ଟିଉସନ୍ ଯାଉଥିଲା । ଏବେ ପିଲାକୁ ଟିଉସନ୍ ପଠାଇ ନପାରିଲେ ବାପା ପଣିଆ ପାଣିଚିଆ ହୋଇଯାଉଛି । ତେଣୁ ବୁଢୀମା'ର ଅସୁରାଣୀ ପାଖରେ ରାଜପୁଅ ରାଜକନ୍ୟା ବନ୍ଦୀ ପରି ଏବେ କୋଚିଂ ସେଂଟରରେ ପିଲାମାନେ ବନ୍ଦୀ । ଅଭିଭାବକମାନେ ବୁଝିବାକୁ ଅମଙ୍ଗ ଯେ ସେମାନେ ପିଲାର ଶୈଶବକୁ ହତ୍ୟା କରିଚାଲିଛନ୍ତି । ବରଂ ଯୁଗ ସହ ପାଦ ଥାପି ଚାଲିବା ନାମରେ ସେମାନେ ନିଜ ସ୍ୱପ୍ନକୁ ପିଲା ଦ୍ୱାରା ଦେଖିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି । ଯଦି ଆମେ ଆଜିର ପରିସ୍ଥିତିକୁ ବିଚାର କରିବା ତେବେ ସ୍ପଷ୍ଟ ବୁଝାଯିବ ଯେ ବର୍ତ୍ତମାନର ବାପା ଏକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଆଉ ର ମମତା କେବଳ ଦୁଇ ମିନିଟିଆ ମ୍ୟାଗି ପ୍ରସ୍ତୁତିରେ ସୀମିତ ।

ଏବେ ମୂଳ ବହି ପଢିବାର ପରମ୍ପରା ହଜିଗଲାଣି । ନୋଟ୍ ବହି ଜ୍ଞାନର ମାପଦଣ୍ଡ ପାଲଟିଛି । ଏଥି ସହିତ ଟେକ୍ନୋଲୋଜିର ବ୍ୟବହାରରେ ଗୁଗୁଲ, ୱିକିପେଡିଆ ତଥା ଚାର୍ଟ ଜିପିଟିର ପ୍ରୟୋଗ କରି ପିଲା ପାଠପଢୁଛନ୍ତି । ହଁ ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥା ପିଲାର ଜ୍ଞାନ ପରିବୃଦ୍ଧି କରିପାରେ ମାତ୍ର ଏହା କ'ଣ ନୈତିକ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରିପାରିବ ? ଯାହା ଦେଖାଯାଉଛି ପିଲାର ବୌଦ୍ଧିକ ବୃଦ୍ଧି ହେଉଛି ମାତ୍ର ଶାରୀରିକ ଅକ୍ଷମତା ଏବେ ସମସ୍ୟା ପାଲଟିଲାଣି । ପିଲା କେବଳ ନମ୍ବର ପଛରେ ଧାଇଁଛି, କାଗଜର ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ତାର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଉପଲବ୍ଧ ବୋଲି ଭାବିଛି । ଏପରି ଏକ ଗତିର ମୁକ୍ତି ପ୍ରୟାସ ଆମ ନୂତନ ଶିକ୍ଷାନୀତି ବୋଲି ଆଶା କରାଯାଏ । ମାତ୍ର ଏହାର ସୁଫଳ ପାଇଁ ଆମକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ପଡିବ ।

ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ :

୧. ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ - ଡକ୍ଟର ବେଣୁଧର ପାଢୀ

୨. ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ - ଡକ୍ଟର ବାଉରୀବନ୍ଧୁ କର

୩. ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ - ଡକ୍ଟର ସୁମନ୍ତ ନାଏକ

୪. ଶିକ୍ଷା ଏକ ଅନୁଚିନ୍ତା - ଡକ୍ଟର ତରୁଣ ଗାଙ୍ଗୁଲୀ

୫. ଆଧୁନିକତା ଓ ଆମ ଶିକ୍ଷା ପରମ୍ପରା - ଡକ୍ଟର ଜ୍ୟୋତି କିଶୋର ।

❖ ❖ ❖